

International Science Group

ISG-KONF.COM

VI

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE**

**"MULTIDISCIPLINARY SCIENTIFIC NOTES. THEORY,
HISTORY AND PRACTICE"**

**Edmonton, Canada
November 01 - 04, 2022**

ISBN 979-8-88796-806-3

DOI 10.46299/ISG.2022.2.6

**MULTIDISCIPLINARY SCIENTIFIC
NOTES. THEORY, HISTORY AND
PRACTICE**

Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference

Edmonton, Canada
November 01 – 04, 2022

UDC 01.1

The 6th International scientific and practical conference “Multidisciplinary scientific notes. Theory, history and practice” (November 01 – 04, 2022) Edmonton, Canada. International Science Group. 2022. 712 p.

ISBN – 979-8-88796-806-3

DOI – 10.46299/ISG.2022.2.6

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Marchenko Dmytro</u>	PhD, Associate Professor, Lecturer, Deputy Dean on Academic Affairs Faculty of Engineering and Energy
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D., Associate Professor, Department of Economics and Security of Enterprise
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Levon Mariia</u>	Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Scientific direction - morphology of the human digestive system
<u>Hubal Halyna Mykolaiivna</u>	Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

MEDICINE		
88.	Hnidoi I., Hnida N. INDICATORS OF MORPHOLOGICAL AND BIOCHEMICAL EXAMINATION OF THE BLOOD OF CHILDREN WITH DIFFERENT ACCUMULATION OF LEAD IN THE BODY	364
89.	Oksimets V., Zlatskaya A., Oksimets V., Domochka O., Domochka S. CONTENT OF CELL NUCLEI AND RESIDUAL DOUBLE-STRANDED DNA FRAGMENTS IN A CELL CARRIER AS A CAUSE OF LYSIS OF OSTEOGENITOR TRANSPLANT USED TO REPLACE COMBAT DEFECTS OF LONG LIMB BONES	366
90.	Petiunin O., Sypliviy V. SURGICAL TREATMENT OF COMPLICATIONS OF PORTAL HYPERTENSION IN PATIENTS WITH LIVER CIRRHOSIS	375
91.	Tkachenko E., Jha S.K., Pandey H., Bheraram A., Al-Madaineh M. TAENIASIS IN VARIOUS COUNTRIES: TYPOLOGICAL ASPECTS AND ASYMMETRY TAKING INTO CONSIDERATION	381
92.	Zhabitska L., Zhabitska L. PRETERM LABOR: THE INFLUENCE OF ENDOCRINE DISORDERS	384
93.	Доценко М.Я., Боев С.С., Шехунова І.О., Герасименко Л.В. ПІСЛЯДИПЛОМНЕ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ УКРАЇНИ: ЯКІ ФОРМИ ОБИРАЮТЬ ЛІКАРІ	388
94.	Зборовський О., Норецько С., Данилова Ю., Кравець А., Кульбака О. МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ЗАХВОРЮВАНЬ ТА ОЦІНКА ЯКОСТІ ЖИТТЯ ПАЦІЄНТІВ ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	393
95.	Кертис С.Я., Грига В.І. ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ АЛКОГОЛЮ НА РОЗВИТОК ЗЛОЯКІСНИХ НОВОУТВОРЕНЬ	400

ПІСЛЯДИПЛОМНЕ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ УКРАЇНИ: ЯКІ ФОРМИ ОБИРАЮТЬ ЛІКАРІ

Доценко Микола Якович,

д.мед.н., професор,
завідувач кафедри кардіології

ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України»

Босв Сергій Сергійович,

к.мед.,н., доцент кафедри кардіології

ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України»

Шехунова Ірина Олександрівна,

к.мед.,н., доцент

ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України»

Герасименко Лариса Вікторівна,

к.мед.,н., доцент

ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України»

В даний час в Україні продовжується реформа системи охорони здоров'я. Ця реформа торкнулася й післядипломної освіти. Так, раніш в Україні основною формою післядипломного удосконалення лікарів, крім самонавчання, було навчання на курсах удосконалення лікарів, котрі проводилися на базах вищих навчальних закладів. Також лікарі могли отримувати нові знання на конференціях, з'їздах тощо. З 90-х років ХХ століття в Україні отримала широке розповсюдження така форма навчання, як виступи відомих у країні спікерів, котрі приїздили у різні міста держави.

На сьогодні в Україні в рамках післядипломної освіти діє наказ про так званий «безперервний професійний розвиток», який передбачає отримання 50 «балів» при навчанні на курсах удосконалення, за участь у роботі конференції, конгресу, майстер-класу, захист дисертації, написання статті тощо. Можна підсумувати, що на наш час в Україні діють три основні форми післядипломної освіти: навчання на курсах удосконалення, лекціях спікерів, що приїжджають і дистанційно (участь у конференціях, конгресах, майстер-класах то що).

У відкритих джерелах нам вдалося знайти обмаль повідомлень по питанню, що обговорюється. Так, Ю. М. Степанов та спів. приходять до висновку, що використання різноманітних методів та форм навчання у безперервній післядипломній освіті лікарів дозволяє активувати сам процес навчання, підняти рівень підготовки тих, хто навчається, направити всі зусилля на формування у слухача прагнень до самонавчання та самовиховання. Все це сприяє гармонійному, творчому та професійному розвитку лікаря.

За результатами заочного опитування встановили, що 77,7% респондентів зазначили, що дистанційне навчання (ДН) може бути допоміжною формою традиційного навчання. При цьому менше ¼ вказують на неприйнятність ДН у медичних вишах. Під час навчання лікарі зіткнулися з труднощами - відсутністю навичок роботи з онлайн-сервісами (68%). З усіх форм ДН 71,7% обрали телеконференції. На запитання: «Наскільки Вам важливий момент особистого спілкування з викладачем?» 69,9% вказали, що важливий, а 30,1% вважали, що він є принципово важливим.

Метою нашої роботи стало вивчення питання, якій формі навчання практикуючі лікарі віддають перевагу.

Нами у 2021 році проведено анонімне опитування лікарів, котрі проходили навчання на нашій кафедрі кардіології. Усього пройшли добровільне опитування 76 лікарів, яких ми поділили на 2 групи: 1-ша - кардіологи (65,8%) і 2-а - терапевти разом із сімейними лікарями (34,2%). В 1-й і 2-й групах середній вік ($46,58 \pm 1,85$ і $41,12 \pm 2,80$) відповідно і стаж роботи ($19,88 \pm 1,81$ і $15,31 \pm 2,76$) суттєво не різнилися. Необхідно зауважити, що чимала частина лікарів у анкеті вибирали зразу 2 або 3 відповіді. Тому отримані дані ми наводимо у відсотках, щоб не було плутанини.

Представлено питання, котрі були надані лікарям та їх відповіді відповідно до спеціальності, у таблиці. 1.

Як виходить із отриманих даних, у цілому більшість опитаних лікарів у післядипломному навчанні віддають перевагу навчанню на курсах підвищення кваліфікації.

Таблиця 1.

Питання, поставлені лікарям та їх відповіді відповідно до спеціальності

Якій формі навчання Ви віддаєте перевагу:	На курсах підвищення кваліфікації	На лекціях спікерів, що приїжджають	Дистанційно
Усі лікарі разом	45.5%	11.1%	43.4%
Кардіологи	49%	14%	37%
Терапевти	41%	8%	51%

При цьому кардіологи віддають перевагу навчанню на курсах удосконалення лікарів, а терапевти – дистанційно. Навчанню на лекціях спікерів віддає перевагу не велика частина лікарів.

Ми також проаналізували. вподобання лікарів формам навчання в залежності від місця роботи й віку, у таблиці. 2

Таблиця 2.
Результати опитування лікарів по вподобаним формам навчання в залежності від місця роботи й віку

	Воліє вчитися на курсах удосконалення	Воліє вчитися на виступах спікерів	Воліє вчитися дистанційно
Лікарі, які працюють у стаціонарах	45%	7,5%	47,5%
Лікарі, які працюють у поліклініці	49,0%	12,2%	38,8
Вік лікарів 50 років і більше	54,3%	17,1%	28,6%
Вік лікарів 36–49 років	47,2%	11,1%	41,7%
Вік лікарів до 35 років	33,3%	6,7%	60,0%

Виходячи з отриманих даних, вподобання лікарів відносно форми навчання суттєво не залежать від місця роботи. При цьому можна зауважити, що лікарі, які працюють у стаціонарах, однаково часто віддають перевагу навчанню на курсах вдосконалення й дистанційно. Відносно вподобань лікарів при розподілі за віком виявлена чітка тенденція. Так, лікарі старшої вікової групи (50 років і більше) віддають перевагу курсам удосконалення (54,3%), а лікарі до 35 років – дистанційному (60,0%). Хочемо зауважити, що виступи спікерів найбільше поважає старша вікова група (що ми пояснюємо придбаним клінічним досвідом).

Обговорення. На нашу думку на вподобання лікарів при виборі форми навчання впливають ряд факторів, серед яких можна виділити:

- Ефективність навчання (якість засвоєння з обговоренням варіантів ведення пацієнтів у різних клінічних випадках, проведення актуальних й якісних тестів, практична направленість, зрозуміла лікарям).

- Якість навчання (відсутність «реklamних» виступів, практична направленість занять, зрозуміла лікарям, послідовність викладання матеріалу згідно традицій педагогіки та психології, і є такою, що добре засвоюється слухачами без зайвого нагромадження другорядних фактів, які чи навряд знадобяться лікарям у роботі).

- Зручність навчання (навчання у не робочий час, при високій здатності слухачів засвоювати матеріал).

- Професійні потреби (якщо терапевтів, сімейних лікарів більше цікавлять загальні, «стандартні» підходи ведення пацієнтів за останніми рекомендаціями, то кардіологів – «тонкощі», ведення пацієнтів з коморбідною патологією).

Необхідно зупинитися на перевагах та недоліках з кожної форми навчання, що обговорюються. Слід підкреслити нашу повну згоду з сучасними

тенденціями навчання на курсах удосконалення, а саме: значне скорочення лекцій за рахунок самостійної підготовки та практичних занять. Також ми згодні, що у «класичному вигляді» ця форма є застарілою, не достатньо ефективною. Найбільш цікавими заняттями при цій формі є, на наш погляд, реферативні та патолого-анатомічні конференції, обходи і консультації пацієнтів з професором, доцентами, заняття по типу майстер-класу з обов'язковим щоденним тестуванням.

Стаціонарне навчання на курсах удосконалення.

- Переваги: це очне навчання на базі клінік на відміну від на коротких семінарах та лекціях спікерів, можливість індивідуального навчання (малими групами), проведення занять у зручний час, великий досвід викладачів у проведенні навчання, складанні тестів, можливість для слухачів отримання відповідей за тими темами, які йому важко засвоювати;

- недоліки: необхідність лікарям відлучитися від роботи, недостатня кількість занять за типом майстер-клас (старі програми навчання такого не передбачали, все ж таки обмежені можливості змінювати програму навчання на конкретному циклі на вимогу потреб слухачів).

Навчання на виступах спікерів.

- Переваги: приємно послухати шановного спікера, відомого в країні, заслуговує уваги його досвід виступів, спілкування, подання матеріалів;

- недоліки: часто такі виступи проводяться після роботи лікарів, коли їх можливість засвоєння нового матеріалу знижена, буває, що виступи перевантажені рекламним матеріалом, а також лектор намагається представити новітні положення, які не завжди доходять до практичного втілення, далеко не всі спікери надають алгоритми ведення пацієнтів у різних ситуаціях.

Дистанційне навчання.

- Переваги - розширено можливості самостійного вдосконалення лікарів, «легкість» отримання необхідних для атестації балів, широка тематика;

- недоліки: під великим питанням якість такого навчання. Так, як свідчить практика, при вимогах організаторів «присутності», наприклад, на конференції, лікар заходить на сайт конференції з мобільного телефону, виключає звук і продовжує звичайну роботу. Більшість тестів, які пропонуються після конференції (ті, що доходили до нас) є недостатньо продуманими, короткі, нерідко включають рекламні матеріали, не мають практичної направленості.

Висновки. При проведенні анонімного опитування лікарів кардіологів, терапевтів і сімейних лікарів встановлено, що у післядипломному навчанні більшість з них віддають перевагу навчанню на курсах підвищення кваліфікації (45,5%). При цьому кардіологи віддають перевагу навчанню на курсах удосконалення лікарів (49%), а терапевти – дистанційно (51%). Навчанню на лекціях спікерів віддає перевагу не велика частина лікарів (8 – 14%). Вподобання лікарів відносно форми навчання суттєво не залежать від місця роботи. Лікарі віком 50 років і більше віддають перевагу курсам удосконалення (54,3%), а лікарі до 35 років – дистанційному (60,0%). Виступи спікерів найбільше поважає старша вікова група (що ми пояснюємо придбаним клінічним досвідом).

Список літератури

1. Вдосконалення форм і методів післядипломного навчання лікарів по модулю “гастроентерологія”/ Ю. М. Степанов, І. М. Кононов, А. В. Саленко та інш.// Медична освіта. - 2018. - № 4. -С. 99-101.